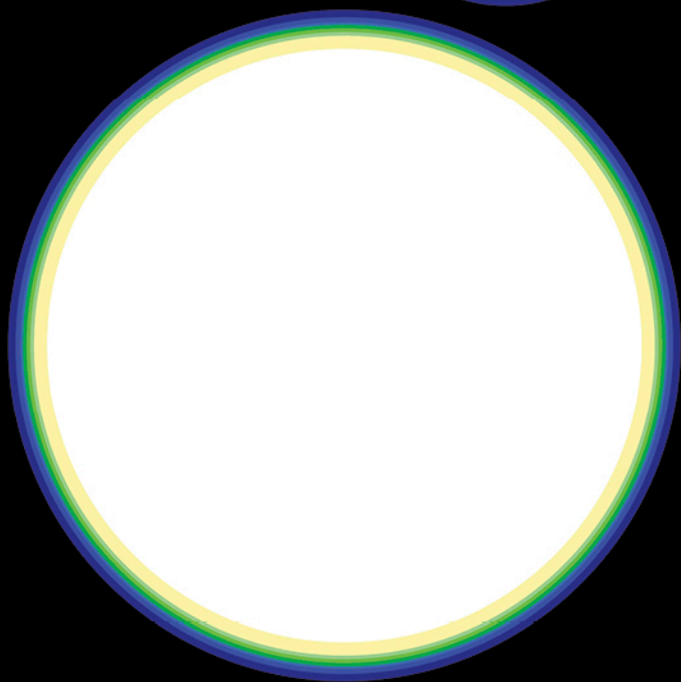
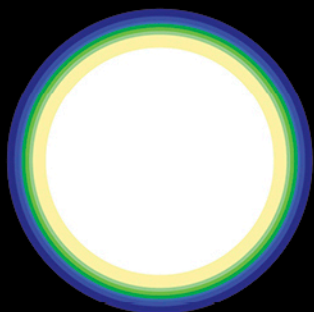

CARLO
ROVELLI

BIELE
DIERY

FASCINUJÚCI VÝLET DO ZÁHADNÉHO SVETA BIELYCH DIER
OD AUTORA BESTSELLERA *SEDEM KRÁTKYCH PREDNÁŠOK O FYZIKE*

TATRAN

BIELE DIERY

CARLO
ROVELLI

TATRAN

Z talianskeho originálu Carlo Rovelli: BUCHI BIANCHI,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Adelphi Edizioni, Miláno 2023,
preložil Martin Kolenič.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2024
ako 5442. publikácia.

Vydanie I.

Prebal a polep navrhol a spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Zuzana Šulajová

Jazykovi redaktori David Grich, Eva Melichárková

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba AldoDesign, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s.r.o., Český Těšín.

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione
assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della
Cooperazione Internazionale italiano.

Preklad tejto knihy vyšiel vďaka podpore talianskeho
Ministerstva zahraničných vecí a medzinárodnej spolupráce.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © 2023 ADELPHI EDIZIONI S.P.A. MILANO

Translation © Martin Kolenič 2024

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2024

ISBN 978-80-222-1492-6

*Venované Francesce,
priateľke vedy a snov*

OBSAH

Prvá časť	11
Druhá časť	65
Tretia časť	97
Poznámky	140
<i>Zdroje fotografií a obrázkov</i>	144

BIELE DIERY

„To najkrajšie, čo človek môže zažiť,
je pocit tajomstva. Ide o absolútny
základ pocitov, je kolískou skutočného
umenia a pravdivej vedy. Kto ho nepozná
a nedokáže žasnúť, je akoby bol mŕtvy
a jeho pohľad je kalný.“

ALBERT EINSTEIN

PRVÁ ČASŤ

1.

Začiatok je najťažší krok. Prvé slová otvárajú istý priestor. Je to podobné pohľadu dievčaťa, do ktorého sa chlapec po prvý raz práve zamiloval: celý život sa rozohráva v úsmeve, ktorý sa v tejto chvíli usádza na jej tvári. Kým som sa pustil do písania, váhal som. Vyšiel som sa prejsť do lesa za domom tu v Kanade a ešte poriadne neviem, kam ma kroky zavedú.

Už pár rokov sa môj výskum sústreďuje na biele diery, nepolapiteľné mladšie sestry čiernych dier. Túto knihu píšem práve o nich. Opisujem, ako vznikajú útvary, čo sa v stovkách objavujú na nebi. Hovorím aj o tom, čo sa deje na okraji týchto čudesných hviezd, na ich *horizonte*, kde sa čas spomaľuje tak veľmi, až sa zdá, že stojí, a priestor sa trhá na kusy. Aj o tom, čo sa nachádza hlbšie vo vnútri, v ich zákutiach, kde sa čas aj priestor rozpúšťajú. A napokon sa dostaneme až tam, kde sa akoby ponárame kamsi za samotný čas: Tam, kde vznikajú biele diery.

Toto je rozprávanie o dobrodružstve, ktoré práve prebieha. Ako vždy na začiatku putovania, ani teraz neviem, kam

presne nás cesta zavedie. Pri tom prvom úsmeve sa predsa nemôžem spýtať, kde budeme spolu bývať... V myslí sa mi tvorí itinerár nášho letu: prilietame k okraju horizontu. Vstupujeme zaň. Klesáme ku dnu. Prechádzame dnom – tak ako Alica prešla zrkadlom – a vynárame sa opäť v bielej diere. Pýtame sa, čo by sa stalo, ak by čas začal cúvať... Napokon vychádzame von a opäť sa pozeráme na hviezdy, naše hviezdy, po čase, ktorý by mohol byť chvíľou, ale aj miliónmi rokov. Alebo to celé trvalo toľko, koľko trvá prečítať si tých pár stránok tejto knihy.

Zaujíma vás to?

* * *

Marseille. Hal je v mojej pracovni a stojí pred tabuľou. Ja sedím na veľkej stoličke s pohyblivou opierkou pri písacom stole, lakťami sa opieram o stôl a pohľad upieram na neho. Cez okno preniká dnu jasné a oslnivé stredomorské svetlo. Takto sa začína moje dobrodružstvo s bielymi dierami.

Hal je Američan, ktorému koluje v žilách zrejme aj trocha čerokézskej krvi. Asi aj pre ňu má v sebe istú miernosť, ktorou tlmí brilantnosť svojich myšlienok. Dnes učí na vysokej škole, no vtedy bol ešte len študentom. Býval zdvorilý, vyjadroval sa vždy k veci, navyše pôsobil veľmi pokojne a na svoj vek mimoriadne vyzreto. Snaží sa mi práve vysvetliť niečo, čo nedokážem pochopiť: to, čo sa môže stať čiernej diere vo chvíli, keď nadíde koniec jej dlhého života.